

ДРАМСКИ ПРОЈЕКАТ У ВРТИЋУ

САЖЕТАК: Дете у раном детињству показује интересовање за драматизацију и игре са улогама. Драмски метод има најбољи ефекат код деце између четири и девет година, усмерен је на године развоја. Имајући то у виду, акценат се ставља на креацију, а не на наступ. За драматизацију су најпогоднији уметнички текстови које су деца већ добро упознала. У оквиру драмског пројекта у вртићу, као део може се наћи и креативно драмско изражавање. Може се рећи да је циљ пројектне активности да се осмисли и напише интерактивни драмски текст, који ће се обрадити помоћу одређених драмских техника.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: предшколско васпитање, драмски пројекат, Године узлета

Увод

Нова програмска концепција представља савремени приступ учењу и развоју у раном детињству и заснива се на вери у капацитете деце да активно учествују у свом учењу и развоју, значају игре и заједничког учешћа деце и одраслих. Циљ Година узлета јесте јачање континуитета у образовању постављањем темеља за целоживотно учење и чвршће повезивање са породицом и локалном заједницом. У погледу васпитно-образовног рада, Године узлета базирају се на коцепту Ређо Емилија (Reggio Emilia), који данас представља један од веома актуелних приступа у области предшколског васпитања и образовања. За Ређо Емилија вртиће специфично је да не постоји класични план и програм рада, већ су деца и васпитачи окупљени око пројекта.

Драмски метод у васпитању представља врсту импровизације. Он је „процес који има форму драме, у којој њени учесници деца вођени од стране васпитача замишљају, размишљају и приказују искуствено стечено знање“ (Бојовић, 2010). Драмски метод има најбољи ефекат код деце између четири и девет година – усмерен је на године развоја. Акценат се ставља на креацију, а не на наступ. Оно што

* jelena.pantelic1984@gmail.com

драмски метод чини успешном методом јесте природна потреба деце да се „претварају“. На тај начин, деца кроз имитацију вежбају живот да би га боље разумела.

Драмски пројекат у вртићу

Према најновијим стручним тенденцијама, интегрисани приступ активностима деце предшколског узраста представља будућност предшколског васпитања. Интегрисани приступ путем тематског повезивања садржаја из различитих области подразумева да васпитачи обједињују стечена знања из различитих васпитно-образовних области и примењују их у раду с децом од 3 до 7 година. Тематским приступом активностима интегришу се све предметне области у оквиру једне теме. То значи да тематске јединице треба конципирати тако да се задаци из различитих области повежу, обједине и остваре унутар задате теме. У савременим предшколским програмима комбинују се елементи неге, превентивно-здравствене и социјалне заштите, као и квалитетан васпитно-образовни рад са децом од рођења до поласка у школу како би се омогућио оптималан раст и развој сваког детета, и осигурали довољно подстицајни услови за учење и образовање – што је основ интегрисаног приступа (Клеменовић, 2009).

Интегрисани приступ развоју и учењу предшколске деце заснива се на схватању детета као јединственог и целовитог бића, активног, интерактивног и креативног (Милошевић, Зорић, Улић, Цолић, Матовић, 2017). Зато и предшколско васпитање и образовање мора да буде целовити процес у коме су процеси бриге, неге, васпитања и образовања, повезани и уткани у све сегменте живљења у вртићу. Учење треба да се одвија кроз целокупно, интегрисано искуство које дете непосредно стиче у процесу активног деловања на своју околину, у ситуацијама које за њега имају смисла и које смисао повезује.

Нове Основе програма предшколског васпитања и образовања у Србији заснивају се на интегрисаном приступу нези, васпитању и образовању (Стојановић, Ковачевић, Богавац, 2018). Најзначајније одреднице Ређо Емилија приступа полазе од става да дете има сто језика, а ми одрасли му својим приступом и васпитањем избришемо или занемаримо деведесет девет. Идеју о стотину језика деце Лорис Малагуци (Loris Malaguzzi) објашњава тиме да свако дете има својих стотину језика, односно стотину мисли, идеја, начина изражавања, схватања, доживљавања, разумевања. Одрасли одузимају детету 99 језика, односно своде децу на оно што они сами пројектују, при томе не узимају у обзир полазиште детета, његово искуство и доживљај

и третирају га, разумеју и прихватају само из перспективе одраслог човека. За разлику од наведених поступака, Малагуци инсистира на томе да дете треба посматрати и схватити са његовог становишта, пружајући му могућност да се изрази кроз мноштво различитих форми (Первишић, 2007).

Васпитачи који раде у Ређо Емилија вртићима сматрају да је рад на пројекту окосница стицања искуства деце и васпитача. Према Ређо Емилија концепцији, рад на пројекту није могуће унапред планирати, нити структурирати. Осим тога, дужина трајања пројекта није унапред одређена, а и не зна се у ком смеру пројекат може да се развија. Са друге стране, оно што се унапред зна, то је да ће у пројекат бити укључени и међусобно се смењивати истраживање, изражавање, дискусија, потом поново истраживање и то све кроз употребу различитих симболичких језика. Васпитачи и деца бирају тему пројекта којом ће се бавити. Тако започињу истраживање проблема који их занима, и који је део њиховог искуства (уместо садржаја који су унапред одређени и структурирани од стране одраслих).

Историјске чињенице говоре у прилог томе да Пројектни приступ није нови приступ у учењу, јер се са његовим развојем и применом кренуло крајем 19. и почетком 20. века. Међутим, иако у васпитно-образовној пракси постоји већ читав један век, он представља савремени приступ учењу о чијим бенефитима сведоче бројна истраживања. Пројекат представља основу у којој је акценат стављен на јаком уверењу да је учење путем делања, размене идеја и искуства кроз дискусију, најбољи начин за стицање знања. Пројекат представља део истраживања неке области или неке шире теме у коме су дечје идеје, питања, теорије, претпоставке и интересовања, главна детерминанта и полазиште у обезбеђивању различитих искустава, садржаја и активности. Општи циљ Пројектног приступа, према Кац и Чард, јесте развијање дечјег ума, при чему оне под термином ум не подразумевају само знања и вештине, већ и социјалну, емоционалну, естетичку и духовну сензибилност (Милановић, Видановић, Богојевић, 2015: 64).

За успешне пројекте сматрају се они пројекти који код деце провоцирају стваралачко решавање проблема, јер сваки пројекат треба да започне одређеном провокацијом за учење, што је први задатак васпитача. На основу посматрања и ослушкивања деце, васпитач уноси провокацију, па потом прати у којим смеровима иде дечје истраживање. То истраживање је неизвесно и непредвидиво, јер се на почетку не може тачно знати у ком ће правцу истраживање отићи.

Дете у раном детињству показује интересовање за драматизацију и игре са улогама. Оно често игра улоге личности из своје околине, као и животиња, облачи делове одеће мајке и оца и имитира неке њихове радње и начин понашања. Ове игре улога врло јасно показују заједничко дејство нагона за игром и нагона за имитацијом, кад дете обнавља оне радње и облике понашања које је видело у својој околини. Посебно место међу разноврсним облицима дечјег стваралаштва имају сви облици драмског стваралаштва подстакнути књижевним текстом. У њима се преплићу говор, покрет, слика и музика и могу се препознати у играма маште и улога, спонтаним импровизацијама које деца изводе сама или уз помоћ лутака, на теме из обичног живота или књижевних текстова. Драмско стваралаштво деце предшколског узраста има корене у њиховим симболичким играма (Каменов, Филиповић, 2010).

Једна врста игре која развија и моторне и менталне функције детета, а уз то најкомплексније омогућава развитак стваралачких способности, јесте драмска игра. Драмска игра је симболичка игра, игра с правилима. Драмска игра пружа значајне могућности за развој стваралачких способности у васпитању и образовању детета. Блиска је детету, јер у себи има све елементе дечје игре. Доживљаји у стваралачкој драмској игри обогаћују и сазнајно и емотивно, па као резултат овог процеса дете стиче сигурност и самопоуздање. Кроз драмске игре дете развија способност опсервације, јер је упућено на посматрање живота и ствари које га окружују; оно се навикава да гледа и види, да слуша и чује, да запажа и схвата. Непрестано је у ситуацији да повезује узроке и последице, појаве и збивања, да расуђује и просуђује, да би, према правилима игре, могло да заузме сопствени став о одређеним значењима и вредностима. Уношењем елемената драмске уметности, игре улога се обогаћују, како по садржајима, тако и по изражајним облицима. То се постиже читавим системом поступака, нарочито у области развоја говора. Васпитачи са децом могу да организују игре – вежбе за развој интонације, мимике, гестова, поза и кретања.

Дете и драма блиско су повезани, јер код деце постоји двоструки интерес за драмску игру – као гледалац и као извођач. Дете – гледалац прати радњу драмског текста, ако је разуме, тј. ако она одговара његовом узрасту, а интерес и пажња током гледања зависе од уметности извођача, радно-игровних средстава која се користе приликом извођења, дужине драме итд. Дете – извођач све то схвата као игру и може да учествује у извођењу гледаног текста, ако је на погодан начин

уведено у игру. Знамо да деца воле да учествују у извођењу, њима прикладних и интересантних драма, као и то да су веома сналажлива и маштовита приликом реализације датих драмских текстова.

Избор драмских текстова за приказивање, а и активирање саме деце у извођењу њиховог садржаја, врши се на исти начин као и код других прозно-стиховних текстова, па је веома важно водити рачуна о узрасту, васпитно-образовним циљевима, садржају драме, могућностима њеног извођења у радној просторији или у отвореном простору, дужини драме, годишњем добу. Избор драме, дакле, улази у годишње планирање рада, време њеног извођења уклапа се у месечне тематске планове, а садржај драме користи се током целе године из различитих подручја делатности и на различите начине – корелација рада. Све то представља одређене тешкоће, па се драме за децу доста ретко користе у вртићима, иако је познато да деца било ког предшколског узраста воле бајковите драмске садржаје, драме у којима се појављују њихове омиљене животиње, предмети, играчке, итд. За децу је лакше да буду посматрачи него извођачи. Мада, и приликом посматрања, децу треба наводити на учешће у игри, тј. на адекватан начин треба их подстицати на говор, као што се то ради и са позориштем лутака, које је, иначе, средство за извођење драме.

Код предшколске деце постоји потреба да оно што су чула и доживела, захваљујући изражајно интерпретираном књижевном делу, изразе у игри, цртању или ликовном обликовању. Занимљиво је да након слушања песме или приче, деца ликовно покушају да изразе оно што су замислила и доживела. Дете цртајући, сликајући и обликујући, инспирисано књижевним текстом, у већој мери усредсређује се на њега него када га само чује. Тако ликовне активности доприносе обогаћивању активности чији је смисао да приближе деци литературу. Песма, бајка, прича, басна и свако друго књижевно дело, може да послужи и као инспирација за драмску игру или драматизацију. Довољно је, нпр. у кутку домаћинства прочитати деци песму о болесној лутки, па да њихова игра постане богатија. Важно је да сви учествују у припреми за драматизацију, изради декора и костима, разговору о књижевном делу и подели улога, анализи карактеристика ликова и њихових међусобних односа. Док једни изводе игру драматизације, други се јављају као публика и помажу око организације представе, а затим се мењају улоге. Овим активностима може да претходи посета позоришту у граду. Комбиновање изражајних средстава разних уметности најуспешније употпуњује и богати дечји доживљај (Каменов, Филиповић, 2010).

Постоје различите могућности организовања драматизације текста, кроз слободне драмске импровизације, пантомимске вежбе, глуме на задати лик или тему. Тешко их је све описати. Једно је сигурно: различитим облицима драмског рада деца ослобађају своје личности, обогаћују способност изражавања, јачају жељу за активношћу, а према неким мишљењима, таквим радом помоћи ће се несигурној деци и оној са психолошким или социјалним проблемима, да их преброде. Није случајно што се све чешће драмске игре користе у психотерапијске сврхе (Дотлић, Каменов, 1996).

Успеху драмске игре доприносе и једноставни костими или детаљи које користе неки од ликова. Понекад је довољна нека капа, торба, реп или маска, па да деца буде олакшано уживљавање у улогу. Декор се обично решава маркирањем објеката који су од значаја за радњу, за шта се користе комади намештаја или крупније играчке. Посебно припремљена декорација најчешће није потребна, јер њен недостатак деца лако надокнађују маштом. Понекад се, међутим, за потребе драмске игре, деца ангажују у читавом низу разноврсних активности које су саставни део процеса у којем настаје једна позоришна представа. Управо се ови кораци предузимају у драмском пројекту у вртићу.

Да би се извео на позорници, драмски текст пролази кроз следеће фазе: анализа дела – рашчлањивање које врши сам васпитач, рад са глумцима – увежбавање текста, распоредне пробе – поставка на сцену и овладавање простором и покретом, везивање рашчлањених делова у јединствену целину – композиција. Избор комада за позоришну представу врши се међу књижевним остварењима која у себи садрже довољно збивања, ликова и дијалога да би се могла прилагодити за извођење. Нарочито су погодна дела у којима има стихова, која лако могу да се читају, причају и драматизују. Стихови оживљавају дијалог и чине га разноврсним. Осим тога, поетска реч пуна је ритма, што је чини привлачном за децу и лаком за памћење. Одговарају и књижевна дела која карактерише једноставност радње, тока догађаја и њиховог расплета, као и дефинисани односи међу личностима.

За драматизацију најпогоднији су уметнички текстови које су деца већ добро упознала. Деца се одушевљавају када имају прилике да посматрају своје омиљене јунаке у материјализованом виду и када се осећају учесницима збивања о којима су слушала. На тај начин продубљује се и доживљај текста чиме се повећава и његов утицај на дете. Често се драматизују следећи текстови: „Деда и репа“, „Црвенкапа“, „Три прасета“, „Каћа код медведића“, „Мачак, петао и лисица“, затим „Зунзарина палата“ Бране Цветковића, „Јежева кућица“ Бранка

Топића, „Замислите“ Душана Радовића. Песме Григора Витеза „У гостима код куме шуме“ и „Сто вукова“, могу да се изведу такође у облику дечје драматизације.

Костим и маска пресудно утичу на коначно обликовање лика. Уз помоћ костима и маске, који морају да одговарају карактеру лика, његовом занимању, средини и времену збивања, глумац добија другачије држање, другачије се креће и говори. Костим коначно одваја глумца од његове свакодневице и од уобичајеног, свакодневног понашања. Костим глумцу, захваљујући својим спољашњим обележјима – кроју, линији и боји, сугерише карактеристична својства лика који треба да прикаже. Костим сам по себи, не сме да буде исувише леп, нити упадљив. Он ће бити добар само ако представља саставни део комада, лика који допуњава и ако се уклапа у основну сценску замисао по свим својим својствима. Материјали за костиме не морају да буду скупоцени да би на позорници деловали солидно; и јефтини материјали могу да изгледају на позорници врло добро, а све зависи од осветљења и од остале опреме на позорници. За потребе позоришне представе, деца се ангажују у креирању нацрта за костиме, па их и сама израђују.

У конадима из свакодневног живота не треба шити нове костиме. Деца ће из своје гардеробе одабрати оне делове одеће који одговарају конкретним околностима у комаду, али ће повести рачуна и о кроју и о бојама, да би се везала за карактеристике ликова. Понекад је довољна нека капа, торба, марама, па да деци буде олакшано уживљавање у улогу. У маскирању, односно шминкању, понекад се претерује, па се шминка употребљава и превише, што нарочито непријатно делује када су глумци деца. Погодна маска и шминка, међутим, представљају значајне допуне за постизање одговарајућих карактеристика лика и глумцу много помажу у трансформацији.

Ако се тумаче ликови из свакодневног живота, и када се ради о деци – глумцима, обично је потребно акцентовати неку групу карактерних црта, јер захтеви код деце – глумаца и не могу ићи на сложенија решења у трансформацији. Према томе, доћи ће у обзир само потенцирање или пак ублажавање неких црта лица, ако су глумци деца. Нека мала интервенција у шминки мора се извршити и у односу на осветљење на позорници, јер сва лица, ма како по природи имала здраву боју, при јаком осветљењу побледе. И ту се не би смело претеривати, па шминком треба додати онолико боје колико је светлом одузето. Сав вишак, нарочито код деце, деловаће неприродно и неукусно.

Веома добра припрема су игре пантомиме, у којима деца искључиво гестовима представљају поједине радње, догађаје, професије и сл., док њихови другови погађају о чему се ради. Међутим, приликом непосредних припрема за драмске игре, не треба поједине гестове вежбати издвојено од читавог текста у чијој се функцији појављују, него препустити детету да их самостално проналази и усклађује са својим виђењем и доживљајем улоге коју тумачи (Дотлић, Каменов, 1996: 237). Деца ће се поступно сналазити у простору и покрету и сама долазити до одговарајућих односа, продубљујући расположења, наравно, уз помоћ примедби и сугестија васпитача.

Пример припреме луткарске представе

После одгледане луткарске представе, код деце се запажа жеља да се и сама играју позоришта. За ову сврху могу да послуже и обичне играчке, али је најбоље имати посебан кутак ручних лутака и марионета, малу лутка-сцену или стоно позориште.

Истакли смо да се према Годинама узлета, спроводи пројектни приступ. Такође, у Годинама узлета простор се схвата као трећи васпитач. Простор који је инспиративан за истраживање испуњава критеријуме квалитетног простора (физичко окружење треба да подржава сарадњу и позитивну међузависност, уважавање посвећености у активности и иницијативу, истраживање, експериментисање, стваралаштво, различитост, припадност и персонализованост, телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност).

Суштина није да се простор декорише, већ да буде организован у просторне целине које деци омогућавају предвидљивост, да раде и сарађују, да могу да се осаме ако то желе, да им буду приступачни разни материјали. Инспиративан простор за истраживање има мноштво материјала – природних, полуструктурираних, неструктурираних, који позивају децу да истражују, да стварају са другом децом. Дакле, просторне целине су јако битне. Зато је први корак у вртићу, када је у питању драмски пројекат, да се формира драмски центар у вртићу. Заједно са родитељима, васпитачи могу да крену у акцију прикупљања материјала и израду средстава. Родитељи могу да донесу одећу, обућу, шешире, мараме, тракице, кесе, дугмиће, машини, ташне, кравате, кутлаче, варјаче и разновразне ситнице које ће се користити током пројекта. Током рада, на опште задовољство и деце и васпитача, могу да буду израђени: разноврсни костими, маске, лутке, лутке на штапу, гињол лутке, лутке на метли, мале позорнице, телевизори... За припрему драмског центра потребно је мотивисати и родитеље да

се укључе у сам процес, па би на неколико креативних радионица, заједно са својом децом, могли да израде велики број лутака и сценских реквизита.

Након прочитаног текста „Шарени лептир“, пробудила се жеља код деце за драматизацијом. „Шарени лептир“ је прича веома инспиративна за драматизацију. Текст по улогама је кратак са јасно израженим порукама.

Одлучено је да се припреми луткарска представа и била су укључена сва деца старије предшколске групе. Припреме су текле етапно, а деци су подељени задаци према афинитетима. Прво су подељене улоге деци: Лептир, Нарцис, Љубичица, Бела лала, Маслачак, Ружа. Док су деца учила и увежбавала текст, група деце радила је на осмишљавању и цртању лутки и цветова. Деца су на хамеру цртала цветове, а затим их бојала воштаним бојама (Слика 1).

Слика 1. Деца цртају цветове на хамеру

Васпитачи су оживели цветове тако што су им од колажа направили очи, те су одједном постале праве лутке. С обзиром на то да су учесници представе деца, васпитачи су одлучили да то буду лутке на штапу, како би деци било што лакше да изводе покрете (Слика 2).

Слика 2. Лутке на штапу

Позорница, тј. сцена је, такође је изазов за децу. С обзиром на то да се радња дешава на ливади, деца су цртала бокоре цветова, бојила их воштаним бојама и након тога, изрезивала маказама. Деца су сцену украсила бокорима цвећа, а у позадини су били облаци, сунце, дечји радови (цртање, бојење воштаним бојама). Позорница је тек тада била припремљена за извођење представе.

У току припреме позорнице и самог кутка који је потребан за извођење представе – врши се корелација са упознавањем околине и ликовне културе. Позоришна представа, пошто је настала као резултат људског рада, мора да буде реализована са стилем, који треба да буде јединствен, што значи да њиме мора да буде прожет сваки њен саставни део: декор, костим, маска и остало, и то доследно, од почетка до краја представе. У овоме огледа се повезаност дечје позоришне представе и ликовног васпитања. Међу разноврсним облицима дечјег ликовног стваралаштва, подстакнутог припремом дечје позоришне представе, издвајају се креативна решења у: изради нацрта за делове декора, изради маски, костима, стоних и гињол лутки.

Позоришна представа у вртићу требало би брижљиво и зналачки да буде конципирана, одабирањем правих вредности које својим квалитетима сазнајно и емотивно обогаћују и подстичу стваралачке способности деце. Извођење позоришне представе треба довести до неопходног нивоа како би се праве вредности пренеле гледаоцима. По дужини, позоришна представа треба да задовољава психофизичке могућности предшколске деце. Она не сме да буде ни кратка, а ни дуга.

У оквиру драмског пројекта у вртићу, може се наћи и креативно драмско изражавање. У уводној радионици, васпитачи са децом могу да разговарају о позоришту и о позоришним представама. Потребно је током разговора тражити одговоре и могућа решења за све што је потребно да би се направила једна позоришна представа. Током разговора потребно је доћи до закључка да је за реализацију потребна позорница, тема тј. смишљена прича коју ће извести глумци у адекватним костимима. У наставку процеса деца могу да осмишљавају и постављају сцену. На пример, у фискултурној сали потребно је развући канапе и окачити платно за завесу сцене. Пример који је сличан приказаној представи о шареном лептиру, деца могу да изразе жељу да ће представити шуму, па ће цртати становнике шуме и природу, бојити, сликати, а онда и исецкати осликано и кренути да животињама траже место у шуми тако што ће их постављати тј. качити на платно. Да би били прави глумци деца морају да имају и велику жељу да се костимирају: она могу да бирају и комбинују гардеробу, договарају се, помажу једни другима, шминкају се и након костимирања, игра

може да се спроведе у дело. Деца сама осмишљавају причу у наставку, деле улоге и играју представу, која ће бити само једна у низу. А су-традан, након одигране представе, васпитачи са децом воде разговор о њиховим утисцима, а може бити упитана и публика (другари који нису глумили, али који су посматрали). Током разговора, на пример, деца могу да открију да глумци нису били довољно гласни, да се нису видели јасно, да су се стидели јер су мислили да ће испасти смешни итд. Охрабрени подршком другара и васпитача, деца могу да допуне причу, поново да поделе улоге, обуку костиме и представе причу, али у поновљеном покушају биће све сигурнија, опуштенија, слободнија.

Закључак

Драмски метод пружа могућност деци да у креативној средини практикују говор и развијају своје говорно понашање. Он може да помогне деци да уче о емоцијама, решавању проблема, да уче о узроцима и последицама и односима са другим људима. Важан аспект употребе драмског метода на нивоу дечјег развоја јесте приступ корак по корак. Такав приступ доприноси и код деце подржава изградњу поверења, самопоуздања, говорних и слушачких вештина, охрабрује позитивну групну интеракцију и повећава дечју самосвест у социјалном окружењу. Драмски пројекти у вртићу су од велике користи, јер се реализују поступно и врши се корелација међу активностима.

Дакле, циљ пројектне активности јесте и да се осмисли и напише интерактивни драмски текст који ће се обрадити помоћу одређених драмских техника. У оквиру таквих активности, као задаци, јављају се: подстицање развоја говора, језичког стваралаштва, културе говора, креативности, маште, неговање холистичког приступа. Задатак је да се открију драмске технике које су ефикасне, да се осмисле нове драмске игре или драмске технике, да се повежу поједини елементи припреме и реализације драмске активности, игре или технике са ИКТ-ом.

ЛИТЕРАТУРА

- Бојовић, Д. (2010). *Више од игре: драмски метод у раду са децом*. Београд: Центар за примењену психологију.
- Дотлић, Љ., Каменов, Е. (1996). *Књижевност у дечјем вртићу*. Нови Сад: Змајеве дечје игре, Одсек за педагогију Филозофског факултета.
- Каменов, Е., Филиповић, С. (2010). *Мудрост чула, ђеши гео – Дечје драмско стваралаштво*. Нови Сад: Драгон.
- Клеменовић, Ј. (2009). *Савремени предшколски програми*. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине; Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“.

- Милановић, М., Видановић, Д., Богојевић, М. (2015). Пројектни приступ у Ређо концепцији. *Зборник радова „Холлистички приступ у предшколској педагогији: теорија и пракса“*. Пирот: Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Српска академија образовања, 63–70.
- Милошевић, Б., Зорић, М., Улић, Ј., Цолић, В., Матовић, М. (2017). *Интегрисани приступ у развоју већина деце предшколског узраста*. Нови Сад: Висока школа струковних студија за образовање васпитача.
- Первишић, В. (2007). *Курикулум*. Загреб: Школска књига.
- Stojanović, A., Kovačević, Z., Bogavac, D. (2018). From obsolete to contemporary preschool education (experiences in Serbia). *Early Years: An International Research Journal*, 38(4): 363–377.

Jelena Pantelić

DRAMA PROJECT IN KINDERGARTEN

ABSTRACT: In early childhood, children naturally show interest in dramatization and role play. The drama method produces the best effects in children between the ages of four and nine, as it is closely aligned with their developmental stage. Bearing this in mind, the emphasis is placed on the process of creation rather than on performance. The most suitable literary texts for dramatization are those with which children are already familiar. Within a kindergarten drama project, one component may also include creative dramatic expression. The main goal of such project activities is to design and write an interactive dramatic text that can be adapted through the use of specific drama techniques.

KEY WORDS: preschool education, drama project, Years of Ascent